

А. О. Науменко,
к. е. н., доцент, докторант Навчально-науково-виробничого центру,
Національний університет цивільного захисту України, м. Харків

DOI: 10.32702/2306-6814.2019.7.126

СПЕЦИФІКА РОЗРОБКИ ТА ВПРОВАДЖЕННЯ МЕХАНІЗМІВ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ АГРОПРОМИСЛОВИМ КОМПЛЕКСОМ

A. Naumenko,
PhD in Economic Sciences, Associate Professor, doctoral candidate of the Educational-scientific
and production Centre, National University of Civil Protection of Ukraine, Kharkiv

THE SPECIFICS OF DEVELOPMENT AND DEPLOYMENT OF MECHANISMS
OF AGRO-INDUSTRIAL COMPLEX PUBLIC ADMINISTRATION

У статті досліджено специфіку розробки та впровадження механізмів державного управління агропромисловим комплексом. Зокрема, виділено інструментарій реалізації механізмів державного управління агропромисловим комплексом. Виокремлено особливості організаційно-управлінського механізму державного управління агропромисловим комплексом. Охарактеризовано зміст та порядок реалізації нормативно-правового механізму державного управління агропромисловим комплексом. Запропоновано шляхи розвитку фінансового-економічного механізму державного управління агропромисловим комплексом.

Problem setting. The prospects of development of regional agro-industrial complex in Ukraine substantially depend on the choice of target reference points of agricultural and food policy and also of adequacy and timeliness of use of forms and instruments of its realization.

Recent research and publication analysis. Numerous authors devoted their works to problems of development of the agricultural sector nowadays.

However mechanisms of agro-industrial complex public administration in Ukraine still cannot be considered as developed and effective ones. Accordingly, they need further improvement.

Paper objective. The purpose of article is investigation of the specifics of development and deployment of mechanisms of agro-industrial complex public administration.

Paper main body. The specifics of development and deployment of mechanisms of agro-industrial complex public administration are investigated in the article. In particular, the tools of realization of mechanisms of agro-industrial complex public administration are allocated. The features of the organizational and administrative mechanism of agro-industrial complex public administration are marked out. The contents and order of realization of the standard and legal mechanism of agro-industrial complex public administration are characterized. The ways of development of the financial and economic mechanism of agro-industrial complex public administration are offered.

Conclusions of the research.

1. The following tools of realization of mechanisms of agro-industrial complex public administration are allocated: legal, standard and information support; infrastructure providing; instruments of regulation of the products' market; forecasting, programming and planning; price regulation; financial security; monetary and credit providing.

2. The features of the organizational and administrative mechanism of agro-industrial complex public administration are marked out. It is emphasized that key components of this mechanism in Ukraine are the Ministry of Agricultural Policy and Food of Ukraine and also the State Service of Ukraine on Food Safety and Consumer Protection.

3. The contents and order of realization of the standard and legal mechanism of agro-industrial complex public administration are characterized. It is noted that the key normative legal acts in this sphere in Ukraine are the following: the Law of Ukraine "About Agricultural Cooperation", the Law of

Ukraine "About State Regulation of Import of Agricultural Products" and the Law of Ukraine "About the Basic Principles of the State Agrarian Policy till 2015".

4. The ways of development of the financial and economic mechanism of agro-industrial complex public administration are offered.

Problem setting. The prospects of development of regional agro-industrial complex in Ukraine substantially depend on the choice of target reference points of agricultural and food policy and also of adequacy and timeliness of use of forms and instruments of its realization.

Recent research and publication analysis. Numerous authors devoted their works to problems of development of the agricultural sector nowadays.

However mechanisms of agro-industrial complex public administration in Ukraine still cannot be considered as developed and effective ones. Accordingly, they need further improvement.

Paper objective. The purpose of article is investigation of the specifics of development and deployment of mechanisms of agro-industrial complex public administration.

Paper main body. The specifics of development and deployment of mechanisms of agro-industrial complex public administration are investigated in the article. In particular, the tools of realization of mechanisms of agro-industrial complex public administration are allocated. The features of the organizational and administrative mechanism of agro-industrial complex public administration are marked out. The contents and order of realization of the standard and legal mechanism of agro-industrial complex public administration are characterized. The ways of development of the financial and economic mechanism of agro-industrial complex public administration are offered.

Conclusions of the research.

1. The following tools of realization of mechanisms of agro-industrial complex public administration are allocated: legal, standard and information support; infrastructure providing; instruments of regulation of the products' market; forecasting, programming and planning; price regulation; financial security; monetary and credit providing.

2. The features of the organizational and administrative mechanism of agro-industrial complex public administration are marked out. It is emphasized that key components of this mechanism in Ukraine are the Ministry of Agricultural Policy and Food of Ukraine and also the State Service of Ukraine on Food Safety and Consumer Protection.

3. The contents and order of realization of the standard and legal mechanism of agro-industrial complex public administration are characterized. It is noted that the key normative legal acts in this sphere in Ukraine are the following: the Law of Ukraine "About Agricultural Cooperation", the Law of Ukraine "About State Regulation of Import of Agricultural Products" and the Law of Ukraine "About the Basic Principles of the State Agrarian Policy till 2015".

4. The ways of development of the financial and economic mechanism of agro-industrial complex public administration are offered.

Ключові слова: механізми державного управління, агропромисловий комплекс, організаційно-управлінський механізм, нормативно-правовий механізм, фінансово-економічний механізм.

Key words: public administration mechanisms, agro-industrial complex, organizational and administrative mechanism, standard and legal mechanism, financial and economic mechanism.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Перспективи розвитку регіонального агропромислового комплексу в Україні в значній мірі залежать від вибору цільових орієнтирів агропродовольчої політики, а також адекватності й своєчасності використання форм та інструментів її реалізації.

У результаті формування в Україні ринкової моделі господарювання відбувся перехід від прямого до непрямого державного управління в усіх сферах економіки, зокрема, в агропромисловому комплексі. Таким чином, регулювання функціонування галузей агропромислового комплексу звелось переважно до визначення цілей і стратегічних орієнтирів аграрної політики, а також ви-

роблення цінового, фінансового та кредитного механізмів.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Проблемам розвитку сільськогосподарського сектора економіки в нинішніх умовах присвятили свої праці численні автори, зокрема А.А. Гребеннікова [1], Ю.Є. Кирилов [2], О.О. Непочатенко [4] та ін.

Однак механізми державного управління агропромисловим комплексом в Україні все ще, на жаль, не можна вважати достатньо розвиненими й дієвими. Відповідно, вони потребують подальшого вдосконалення.

МЕТА СТАТТІ

Метою роботи є дослідження специфіки розробки та впровадження механізмів державного управління агропромисловим комплексом.

Для досягнення поставленої мети в роботі пропонується поставити та вирішити такі завдання:

- виділити інструментарій реалізації механізмів державного управління агропромисловим комплексом;
- виокремити особливості організаційно-управлінського механізму державного управління агропромисловим комплексом;
- охарактеризувати зміст та порядок реалізації нормативно-правового механізму державного управління агропромисловим комплексом;
- запропонувати шляхи розвитку фінансово-економічного механізму державного управління агропромисловим комплексом.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Слід відзначити, що лише в останні роки, усвідомлюючи обмеженість ринкового механізму і необхідність використання великого арсеналу засобів прямого регулювання, органи влади стали застосовувати програмно-цільовий підхід до управління агропромисловим комплексом.

Необхідно звернути увагу на те, що спектр форм, методів та інструментів, за допомогою яких державні органи влади впливають на відтворювальний процес в агропромисловому комплексі, є досить широким. Механізми державного управління агропромисловим комплексом реалізуються:

- за допомогою правового, нормативного й інформаційного забезпечення;
- через інфраструктурне забезпечення;
- шляхом реалізації інструментів з регулювання ринку продукції;
- з використанням прогнозування, програмування і планування;
- за допомогою цінового регулювання;
- із застосуванням фінансового забезпечення;
- через грошово-кредитне забезпечення [1; 3].

На регіональному рівні управління агропромисловим комплексом здійснюється через організаційно-управлінський, нормативно-правовий та фінансово-економічний механізми.

Зокрема, що стосується організаційно-управлінського механізму, то варто відзначити такі його основні характеристики. Перше — це завдання органів державної виконавчої влади стосовно управління агропромисловим комплексом, то в Україні вони виконуються Міністерством аграрної політики та продовольства України, а також Державною службою з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів. Так, до завдань, які повинні виконуватися органами державної виконавчої влади у контексті державного управління агропромисловим комплексом, слід віднести такі.

1. Розробка і реалізація заходів щодо формування продовольчої безпеки, участь у проведенні заходів щодо забезпечення якості та безпеки харчових продуктів.

2. Розробка і реалізація заходів щодо державної підтримки сільськогосподарського виробництва, вклю-

чаючи тваринництво, ветеринарію, насінництво, меліорацію земель, родючість ґрунтів, реалізацію сільськогосподарської продукції, сировини і продовольства.

3. Розробка та здійснення заходів щодо реалізації державної політики у сфері виробництва та обігу етилового спирту, алкогольної і спиртовмісної продукції.

4. Розробка і реалізація заходів по державному регулюванню торговельної діяльності та забезпечення обліку організації й діяльності роздрібних ринків [2; 4].

Відносно нормативно-правового механізму державного управління агропромисловим комплексом слід відзначити, що він реалізується за допомогою системи нормативних актів, які створюють інституційне середовище для діяльності організацій агропромислового комплексу. Нормативно-правова база управління агропромисловим комплексом включає в себе загальнодержавне та регіональне законодавство.

Основними нормативними актами, що визначають напрямки розвитку агропромислового комплексу в Україні, є такі:

- Закон України "Про сільськогосподарську кооперацію" від 17 липня 1997 року № 469/97-ВР;
- Закон України "про державне регулювання імпорту сільськогосподарської продукції" від 17 липня 1997 року № 468/97-ВР;
- Закон України "Про основні засади державної аграрної політики до 2015 року" від 18 жовтня 2005 року № 2982-IV.

Що стосується фінансово-економічного механізму державного управління агропромисловим комплексом, то він пов'язаний з визначенням потреб його галузей в бюджетних коштах на реалізацію цільових програм, фінансування науково-дослідних робіт, підготовку кадрів, надання податкових та інших пільг, субсидій, а також з контролем за їх використанням [1; 4].

Основним джерелом коштів для реалізації завдань державного управління агропромисловим комплексом служить обласний бюджет. Однак обсяг бюджетних коштів вельми обмежений.

Відповідно, доцільно запропонувати першочергові напрямки бюджетного фінансування розвитку агропромислового комплексу. Серед них можна відзначити:

- посилення програмно-цільового підходу при розробці обсягів і заходів бюджетної підтримки агропромислового комплексу;
- підвищення ефективності окремих програм підтримки сільгоспвиробників;
- розширення політики сільського розвитку за рахунок реалізації заходів щодо формування альтернативної зайнятості в сільській місцевості.

Одним з фінансово-економічних інструментів управління регіональним агропромисловим комплексом виступає кредитування. При цьому доцільно надавати кредити на:

- підтримку і фінансовий розвиток сільськогосподарських організацій, особистих підсобних та фермерських господарств;
- поліпшення умов життя на селі шляхом реалізації спільних програм фінансування і кредитування сільгосптоваровиробників;
- фінансове оздоровлення і реструктуризацію заборгованості організацій агропромислового комплексу;

— споживче й іпотечне житлове кредитування жителів сільської місцевості;
 — будівництво, модернізацію та реконструкцію виробничих потужностей підприємств агропромислового комплексу;
 — придбання поголів'я племінних тварин і птиці;
 — купівлю сільськогосподарської техніки та обладнання [2; 3].

Інструментом державної підтримки, що забезпечує підвищення доступності позикових коштів для сільгосптоваровиробників, є субсидування процентної ставки за короткостроковими та інвестиційним цільовими кредитами.

Важливою формою державної підтримки регіонального агропромислового комплексу в межах фінансово-економічного механізму державного управління агропромисловим комплексом виступає страхування.

Таким чином, застосування зазначених механізмів у межах державного управління агропромисловим комплексом дозволяє застосовувати досить широкий спектр форм, методів та інструментів управління агропромисловим комплексом, але можливості подальшого вдосконалення управління далеко не вичерпані.

ВИСНОВКИ З ПРОВЕДЕНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМКУ

У цілому, як результат проведеного дослідження, у роботі було отримано такі висновки.

1. Виділено інструментарій реалізації механізмів державного управління агропромисловим комплексом: правове, нормативне й інформаційне забезпечення; інфраструктурне забезпечення; інструменти з регулювання ринку продукції; прогнозування, програмування і планування; цінове регулювання; фінансове забезпечення; грошово-кредитне забезпечення.

2. Виокремлено особливості організаційно-управлінського механізму державного управління агропромисловим комплексом. Підкреслено, що ключовими компонентами цього механізму в Україні є Міністерство аграрної політики та продовольства України, а також Державна служба з питань безпеки харчових продуктів та захисту споживачів.

3. Охарактеризовано зміст та порядок реалізації нормативно-правового механізму державного управління агропромисловим комплексом. Зазначено, що ключовими нормативно-правовими актами у цій сфері в Україні є Закон України "Про сільськогосподарську кооперацію", Закон України "про державне регулювання імпорту сільськогосподарської продукції" та Закон України "Про основні засади державної аграрної політики до 2015 року".

4. Запропоновано шляхи розвитку фінансово-економічного механізму державного управління агропромисловим комплексом: підтримка і фінансовий розвиток сільськогосподарських організацій, особистих підсобних та фермерських господарств; поліпшення умов життя на селі шляхом реалізації спільних програм фінансування і кредитування сільгосптоваровиробників; фінансове оздоровлення і реструктуризацію заборгованості організацій агропромислового комплексу; спо-

живче й іпотечне житлове кредитування жителів сільської місцевості; будівництво, модернізацію та реконструкцію виробничих потужностей підприємств агропромислового комплексу; придбання поголів'я племінних тварин і птиці та купівля сільськогосподарської техніки та обладнання.

Література:

1. Гребеннікова А.А. Розвиток сільського господарства на інноваційній основі / А.А. Гребеннікова // Ефективна економіка. — 2016. — № 5. — С. 112.
2. Кирилов Ю. Є. Розвиток аграрного сектору економіки в умовах глобалізації / Ю. Є. Кирилов // Економіка АПК. — 2016. — № 5. — С. 23—26.
3. Кропивко М. Ф. Напрями реформування системи управління аграрним сектором в умовах євроінтеграційних процесі / М.Ф. Кропивко // Економіка АПК. — 2017. — № 2. — С. 26—28.
4. Нepochatenko О.О. Аналіз конкурентного середовища сільськогосподарських підприємств / О.О. Нepochatenko // Економіка АПК. — 2016. — № 5. — С. 44.

References:

1. Grebennikova, A.A. (2016), "Development of agriculture on an investment basis", *Efektivna ekonomika*, vol. 5, pp. 112.
2. Kyrylov, Yu.Ye. (2016), "Development of the agrarian sector of economy in the conditions of globalization", *Ekonomika APK*, vol. 5, pp. 23—26.
3. Kropyvko, M.F. (2017), "The directions of reforming of a control system of the agrarian sector in the conditions of eurointegration process", *Ekonomika APK*, vol. 2, pp. 26—28.
4. Nepochatenko, O.O. (2016), "Analysis of the competitive environment of agricultural enterprises", *Ekonomika APK*, vol. 5, pp. 44.

Стаття надійшла до редакції 16.03.2019 р.

www.economy.nayka.com.ua

Електронне фахове видання

Ефективна
ЕКОНОМІКА

Виходить 12 разів на рік

Видання включено до переліку наукових фахових видань України з ЕКОНОМІКИ

e-mail: economy_2008@ukr.net

тел.: (044) 223-26-28

(044) 458-10-73